

Asia: VN/35729/2023

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

### Taustatiedot lausunnonantajalta

#### **Edustan**

Muu järjestö tai yhdistys

### Lausunnonantajan lausunto

#### **1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?**

Ei

#### **Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?**

Lakiesitys sisältää hyviä ajatuksia mm. painopisteen siirtämisestä ennaltaehkäisevään työhön. Esitetyt toimenpiteet näyttäytyvät kuitenkin pyrkimyksinä etsiä säästöjä, joiden saavuttamista ehdotetuilla toimenpiteillä ei voi pitää realistisina. Säästöjä kuvataan syntyvän henkilökunnan tarpeen vähenemisellä (mm. kirjaamisvelvoitetta keventämällä) ja palveluvalikon kaventamisella. Esimerkiksi kirjaamisvelvoitteen keventämisen on kuvattu säästävän vähentämällä henkilökunnan tarvetta. Samaan aikaan esityksessä tunnustetaan, että ”jotta sosiaalihuollon tuen porrasteisuus toimisi tavoitellulla tavalla, asiakkaan neuvontaan ja ohjaukseen tulee varata riittävästi resursseja sekä tarvittava osaaminen.” Tämä esitetään toteutettavaksi siten, että neuvontaa ja ohjausta koskevaan 6 § lisättäisiin säännös, jonka mukaan hyvinvointialueen on varmistettava, että tehtävän toteuttamiseksi on käytettävissä riittävästi ammatillista osaamista. Nämä esitykset tuntuvat ristiriitaisilta. Työntekijöiden tarve ei siis varsinaisesti vähene, jolloin säästöäkään ei synny esityksessä kuvatuilla tavoilla. Mikäli esityksen tavoitteena on siirtää painopistettä työskentelyssä ennaltaehkäisyyn, se ei toteudu vähentämällä työntekijöitä.

Esitetyllä uudistuksella on riski kasvattaa sekä alueellista eriarvoisuutta että yhteiskunnallisia kustannuksia pitkällä aikavälillä, sekä siirtää yhä enemmän vastuuta tukea tarvitsevista ihmisistä heidän läheisilleen. Hyvinvointialueiden keskinäinen eriarvoisuus lisääntyy ilman kansallista ohjausta. Velvoitteiden poistaminen laista tilanteessa, jossa alueet ovat isojen säästöpainneiden alla

eikä niiden toiminta ole vielä päässyt vakiintumaan, johtaa todennäköisesti siihen, että vapaaehtoisiksi muuttuvat toiminnot jäävät järjestämättä. Isot lakimuutokset vaativat sekä organisatorisia muutoksia (esim. palvelutarpeen arviointiin liittyvät tiimit ja rakenteet) että paljon koulutusta lakia soveltavalle henkilöstölle. Esityksellä on myös kerrannaisvaikutuksia sidosryhmien toimintaan, sillä mm. kuntouttavaa työtoimintaa tarjoavat monet kolmannen sektorin toimijat. On vaikea arvioida, mitä uusi työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuki käytännössä olisi ja miten siihen sisältyvää mahdollista ryhmätoimintaa järjestettäisiin.

Lakiesitys tulee toteutuessaan lisäämään Rikosseuraamuslaitoksen erityishenkilöstön työtä tilanteessa, jossa vankien määrä on kasvanut ja kasvaa voimakkaasti. Vapautuville pitäisi pystyä varmistamaan vapautumisvaiheessa heidän tarvitsemansa palvelut, mikä tarkoittaa Risen ja sosiaalihuollon yhteistyötä ja usein hyvinvointialueilla tehtävää tuen tarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa. Työvoimapaalveluihin tehdyt uudistukset (ilmoittautuminen työvoimapaalveluihin) ovat myös lisänneet erityishenkilöstön tarvetta, koska vapautuvien on itse vaikea hoitaa asioitaan vankilaolosuhteissa.

## **2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?**

Ei

## **Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?**

Esitetyissä säännöksissä on tulkinnanvaraisuutta/epämääräisyyttä, jotka pahimmillaan vaikeuttavat palvelujen saantia sekä lisäävät eriarvoisuutta.

Kirjaamisen ja kirjallisten arviointien/suunnitelmien keventäminen muodostaa myös riskejä niin asiakkaan kuin työntekijän oikeusturvalle, sekä vaikeuttaa laillisuusvalvontaa.

Kaikkien apua tarvitsevien mahdollisuus saada seitsemän arkipäivän kuluessa yhteys sosiaalihuoltoon on kannatettava uudistus. Myös pyrkimys vähentää työskentelystä tarpeetonta byrokratiaa on ajatuksena hyvä, mutta esityksessä siihen liittyy paljon riskejä asiakkaiden tilanteen heikentymisestä. Pystytäänkö asiakasprosessin alkupäässä arvioimaan asiakkaan tuen tarve ensimmäisellä yhteydenotolla, huomioiden sosiaalihuollon työpaineet, hyvinvointialueiden omat ohjeistukset toimintakäytännöistä, sekä asiakkaiden toimintakyky? Esimerkiksi vankien terveystutkimus (Wattu-tutkimus 2023) kuvaa vankilaan tuomittujen asiakkaiden monialaisia tuen tarpeita, joiden selvittämiseen tarvitaan resursseja.

Rikostaustaisilla asiakkailla on usein puutteelliset tiedot oikeuksistaan ja tarjolla olevista palveluista, sekä vaikeuksia kuvata tuen tarpeitaan ja omaa tilannettaan. Palvelujen saavutettavuus on ylipäättään heille usein vaikeaa (terveystutkimuksessa kuvatut kielelliset haasteet, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen liittyvät asiat kuten adhd/autismin kirjo/aleksitymia ja päihderiippuvuus; lisäksi asiakkaisiin kohdistuva stigma, huonoista kokemuksista johtuva viranomaisvastaisuus) ja he ovat voineet jäädä vaille palveluja jo aikaisemmin. Useilla hyvinvointialueilla on tunnistettu rikostaustaisten asiakkaiden tarve erityispalveluun, ja tätä on viety rakenteisiin tai kehitetty

hankkeilla. Tämä työ on vastannut asiakkaiden tarpeisiin ja toiminut hyvin, mutta RETS näkee tämän esityksen riskinä sen, että rikostaustaiset asiakkaat eivät saa kokonaistilanteen arviota ja putoavat palveluista pois.

### **3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?**

Osittain ei

#### **Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?**

Esityksessä on pyritty selkeyttämään erityisen tuen asiakkaan määritelmää, mutta jääkö tiivistämällä kuitenkin enemmän tulkinnanvaraa? Määritelmä on keskeisessä asemassa erityisesti siksi, että esityksen mukaan tuen tarpeen arviointeja ja asiakassuunnitelmia ei tehtäisi kaikille, eikä omatyöntekijää tulisi kaikille. RETSin kokemuksen mukaan ei vankilasta vapautuvilla asiakkaille ei tälläkään hetkellä ole usein nimetty omatyöntekijää tai asiakkailla ei ole tiedossa vastuutyöntekijää, vaikka nykyainsäädäntö tunnistaa heidät erityisen tuen tarpeessa oleviksi asiakkaiksi. Käytännössä asiakkaat jäävät usein väliinputoajiksi. Omatyöntekijää tarvitaan, sillä rikostaustaiset henkilöt eivät usein pysty hakemaan itse palveluja eri paikoista.

Asiakkaan erityisen tuen tarve ei välttämättä selviä ensimmäisessä yhteydenotossa. Asiakkaalla voi olla itsellään jokin tarkkarajainen ajatus tarvitsemastaan palvelusta, eikä hän osaa yhteydenotossa kuvata tilannettaan, jotta hänen mahdolliset yhtäaikaiset tai monimutkaiset tuen tarpeensa tulisivat ilmi. Mikäli asiakas ei kerro vapautuneensa vankilasta tai hänen perheenjäsenensä on vankilassa, tästä ei useimmiten ole tietoa työntekijällä.

Esitykseen on myös kirjattu, että erityistä tukea tarvitsevan henkilön tunnistamisesta ja kirjaamisesta säädettäisiin jatkossa asiakastietolaissa, jotta ”asiakkaan kanssa työskentelevät osaavat ottaa erityisen tuen tarpeen huomioon sosiaalihuoltoa toteutettaessa”. Käsillä olevaan esitykseen on vaikeampi ottaa kantaa, jos asiakkaan tunnistamiseen liittyvää sääntelyä kirjataan myöhemmin toiseen lakiin.

### **4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?**

Ei kantaa

#### **Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?**

-

### **5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?**

Osittain kyllä

## Perustelut tiiviisti?

Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen tarjoaminen ensisijaisena tuen muotona ja ilman hallintopäätöksiä on kannatettava esitys. Päätöksiä sosiaalityöstä ja sosiaaliohjauksesta on tähän asti tehty osin järjestelmän tarpeeseen, jolloin päätökset on esimerkiksi tehty jälkikäteisesti, jotta ne saadaan kirjattua asiakkaan tietoihin. RETS kantaa kuitenkin esityksen osalta huolta siitä, että asiakkaiden tuki voi jäädä muutoksen myötä säästöpainneissa riittämättömäksi tai asiakkaat jäävät vaille tarvitsemiaan palveluita, jolloin läheisten paine lisääntyy entisestään. Rikostaustaisilla henkilöillä on usein moninaisia tuen tarpeita ja elämäntilanteet voivat olla monimutkaisia tai kriisiytyneitä. Tutkimuksen mukaan vangit ovat moniongelmaisia ja kuuluvat paljon sosiaali- ja terveystaloudellisiin tarvitsevien joukkoon. Päihde- ja mielenterveysongelmat ovat erittäin yleisiä ja palvelujen tarve suuri. Pitkäaikaissairastaminen ja terveystaloudellisten palvelujen käyttö oli koko väestöön nähden yleisempää, ja noin neljännes vangeista näyttäytyi terveystaloudellisten palvelujen suurkäyttäjinä. (Rautanen ym 2023.) Arviolta 25-30 % vapautuu asunnottomaksi. He eivät välttämättä osaa vaatia palveluita tai kuvata tuen tarvettaan eivätkä työntekijät aina tunnista heidän tai heidän perheidensä tuen tarpeita. RETSin asiakaskokemuksen perusteella vankilasta vapautuvilla asiakkailla sosiaalityö ja sosiaaliohjaus eivät ole yksinään riittäviä.

## 6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain ei

## Perustelut tiiviisti?

Ajatus lapsiperheiden palvelujen rajojen poistamisesta tai madaltamisesta on itsessään hyvä ja tavoittelemisen arvoisa. Esityksessä kuvatulla tavalla RETS näkyy kuitenkin riskejä sille että perheitä jää ilman tarvitsemaansa palvelua, tuen tarpeita ei tunnisteta, ja kansallisen ohjauksen poistuminen johtaa perheille tarjottavien palveluiden eriarvoistumiseen, kun päätösvalta jää hyvinvointialueille.

Sosiaalihuoltolain nojalla tarjottavissa palveluissa on jo nykyisellään hyvin vaativia perhetilanteita. Suuren asiakasjoukon siirtäminen lastensuojelusta sosiaalihuollon palveluihin vaatii SHL-sosiaalityöntekijöiltä perheiden tilanteeseen paneutumista ja heihin tutustumista alkuun. Esityksessä arvioitu sosiaalityöntekijän resurssointi vaikuttaa riittämättömältä.

Kasvatus- ja perheneuvolan toiminnan alasajo nykyisenkaltaisena palveluna herättää paljon huolta. Perheneuvola on ollut kaikille perheille tarjolla oleva matalan kynnyksen palvelu, jonka piiriin hakeutumiseen ei liity samanlaista stigmaa tai sen pelkoa kuin lastensuojelun palveluihin. Perheneuvola tarjoaa moniammatillista tukea, jota ei peruspalvelujen tasolla ole usein samasta paikasta tarjolla. Jos velvoite moniammatilliseen yhteistyöhön poistuu laista ja kun esityksessä on kuvattu säästötavoitteita psykologien kohdalla, vaikuttaa todennäköiseltä, että psykologeja ei perhepalveluissa jatkossa vakiintuneesti enää olisi. Tämä on vastuutonta tilanteessa, jossa perheiden ja lasten tilanteet ovat entistä kompleksisempia, ja perheiden tilanteet ovat vaikeutuneet myös aiempien lakimuutosten vuoksi (esim. sosiaaliturvaan kohdistuvat leikkaukset).

Palveluissa ei nykyiselläänkään tunnisteta hyvin niiden perheiden tuen tarvetta, joissa toinen vanhempi on tuomittu vankeuteen. Tampereen yliopiston Lapset ja vanhemmuus vankilan varjossa - tutkimushankkeen (2024-2026) alustavien havaintojen mukaan työntekijöillä ei ole aina tietoa vanhemman vankeudesta, tai lapsiperheen tuen katsotaan kuuluvan jollekin toiselle tiimille tai palvelulle. Vaikka sosiaalihuoltolaissa ja lastensuojelulaissa on selkeät säädökset ilmoitusvelvollisuuksista (esim. vankeusrangaistusta suorittavan huollossa olevan lapsen tilanteen selvittäminen), käytännössä näissä on paljon epäselvyyttä tai erilaisia käytäntöjä. Kun tieto ei kulje tai asiakkaiden tuen tarvetta ei tunnista nykyisellään, kantaa RETS huolta perheiden tilanteesta, mikäli lakiesitys tulee tällaisenaan voimaan.

Perheneuvolat ovat olleet selkeä julkinen palvelu, joka tarjoaa tukea rikoksesta tuomitun henkilön perheenjäsenille kuormittavassa elämäntilanteessa. Perheneuvolassa on tuettu moniammatillisesti lähivanhempaa sekä lapsia myös toisen vanhemman vankeuden käsittelemisessä, olivat vanhemmat parisuhteessa tai eivät. Perheille ei ole tarjolla kohdennettuja julkisia palveluita, mutta perheneuvolassa on tuettu lapsiperheitä myös vankeuteen liittyvässä kriisissä. Jos perheneuvola on vapaaehtoinen palvelu, sitä ei tarjota todennäköisesti ainakaan kaikilla hyvinvointialueilla.

## **7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?**

Ei

### **Perustelut tiiviisti?**

RETSin näkökulmasta kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus ovat rikostaustaisilla asiakkaille erittäin tärkeitä palveluja, joiden lakkauttamisella on heille kielteisiä vaikutuksia. Työtoiminta tai sosiaalinen kuntoutus ovat itsessään erittäin merkityksellisiä keinoja tukea asiakkaiden toimintakykyä. Lisäksi kuntouttavaan työtoimintaan liittyvällä ylläpito- ja matkakorvauksella on tärkeä taloudellinen merkitys osallistujille. Työtoiminta, johon ei sisälly taloudellisia kannustimia, voi olla asiakkaille taloudellisesti mahdoton. Esimerkiksi haja-asutusalueilla ja pienillä paikkakunnilla välimatkat työtoimintapaikkoihin voivat olla pitkiä, ja julkinen liikenne puutteellista. Myös kaupungeissa asuvilla matkakorvauksella on pienituloisille, velkaantuneille ihmisille suuri merkitys työtoimintaan osallistumisen näkökulmasta.

Uuteen palveluun pääsy vaikuttaa hyvin monimutkaiselta ja vaikeasti tavoitettavalta. Vaarana on asiakkaiden jääminen palveluiden ulkopuolelle. Rikostaustaisilla henkilöillä on haasteita saada tarvitsemiaan terveydenhuollon palveluja, kuntoutustoimenpiteitä tai työllisyyspalveluja. RETS ei pidä todennäköisenä, että kohderyhmä saisi esitetyn muutoksen jälkeen työllisyyspalvelujen kautta tarvitsemaansa tukea huomioiden yleinen työllisyystilanne ja palvelujen resurssipaineet. Myös lakiesityksessä todetaan, että ”kuntouttavan työtoiminnan lakkaamisella saattaa olla isoja vaikutuksia asiakkaiden ja perheiden arjen sujumiseen, jos asiakkaalle ei löydy sopivia korvaavia ensisijaisia työvoimaviranomaisen palveluja tai hän ei osallistu kuntouttavan työtoiminnan korvaavaan työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palveluun. Vaikutukset voivat ilmetä esimerkiksi päihteiden käytön lisääntymisenä tai lastensuojelun palveluiden tarpeen lisääntymisenä. Myös asumispalveluiden ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarve saattaa kasvaa.”

## 8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

-

## 9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain ei

### Perustelut tiiviisti?

Esityksen myötä työntekijöille tulee paljon harkintavaltaa, mikä myös edellyttää kouluttamista. Jos hyvinvointialueet ohjeistavat itse harkintatilanteita, kasvaa tässäkin yhteydessä riski alueiden välisen eriarvoistumisen lisääntymiselle.

Neuvonnalla ja ohjauksella voi olla edellytykset toimia, mutta nämä palvelut eivät ole itsessään riittäviä rikostaustaisille asiakkaille.

## 10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei

### Perustelut tiiviisti?

Esityksen mukaan omatyöntekijä nimetään silloin, kun se on ”asiakkaan tuen tarpeiden näkökulmasta tarpeellista”, erityisen tuen tarpeessa oleville asiakkaille aina. Tuen tarpeen arviointia ei kuitenkaan tehdä kaikille, ja RETS on aiemmissa kohdissa esittänyt huoltaan siitä, että erityisen tuen tarve voi jäädä myös tunnistamatta. Nykyiselläänkään erityistä tukea tarvitseviksi laissa määritellyt vankilasta vapautuvat asiakkaat eivät ole aina saaneet omatyöntekijää, joten kynnyks voi nousta esityksen mukaisessa mallissa. Vaarana on, että vaikka yhteyden saisi hyvinvointialueeseen nykyistä helpommin, hyvinvointialueet alkavat säästöpainneissa ohjeistaa vain kevyen selvityksen tekemiseen, jolloin tarvittava tuki jää asiakkaalta saamatta.

## 11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei

### Perustelut tiiviisti?

Asiakasmitoitus tuntuu melko suurelta. Laadukkaan, lapsen oikeuksia toteuttavan työn tekeminen edellyttää riittäviä resursseja. Jos esityksen arvion mukaisesti noin 9 000 erityistä tukea tarvitsevaa lasta siirtyy lastensuojelusta sosiaalihuoltolain asiakkuuteen, näiden sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät kasvavat merkittävästi. Siirto sosiaalihuollon palveluihin ei kuitenkaan tarkoita, etteikö lapsilla ja perheillä olisi vaativia tilanteita, joihin paneutumiseksi tarvitaan riittävästi resursseja. Riskinä on, että kustannukset tulevat jatkossa vielä korkeammiksi. Pasi Holmin laatiman, lastensuojelun perhehoidon toimijoiden tilaaman selvityksen perusteella voitaisiin säästää 168

miljoonaa euroa, mikäli perhehoidon osuutta lisättäisiin nykyisestä 41%:sta 60%:iin ja samalla vähennettäisiin laitoshoidon osuutta vähennetään 50%:sta 33 %:tiin (Perhehoidon kustannukset Suomessa, Holm 2/2026). Tämä vaatisi panostusta hyvinvointialueilta, jotta perhehoitajia voitaisiin kouluttaa ja lasten tilanteita kartoittaa aikaisemmassa vaiheessa.

## **12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?**

-

## **13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?**

Ei kantaa

### **Perustelut tiiviisti?**

-

## **14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?**

Kyllä

### **Perustelut tiiviisti?**

Hyvinvointialueilla tapahtuva koordinointi on erittäin perusteltua.

## **15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?**

Ei

### **Perustelut tiiviisti?**

Esityksen tavoitteena on lisätä sosiaalihuollon vaikuttavuutta, mutta samalla kirjaamis- sekä suunnitelmien laatimisvelvoitteita kevennetään. Kuinka voidaan arvioida työn tavoitteellisuutta ja sen vaikuttavuutta, jos siihen liittyvää dokumentointia vähennetään? Kirjaamiseen menee toki paljon resursseja, mutta se on myös välttämätöntä niin asiakkaan kuin työntekijän oikeusturvan sekä suunnitelmallisen asiakastyön kannalta. Jos asiakkaan palveluksi jää vain sosiaaliohjaus ja -sosiaalityö, asiakkaalla ei ole muuta oikeusturvaa kuin muistutus, mikä on varsin kevyt oikeusturvakeino. Jos keskusteluista ei tehdä kirjauksia, pystyykö asiakas muistamaan, mitä on puhuttu?

## **16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?**

Ei vaikuta realistiselta, että asiakasmaksujen korottamisella saataisiin valtiolle isoa tulokertymää, mutta päinvastoin kurjistetaan entisestään osan asiakkaista tilannetta ja toisaalta maksujen vuoksi voivat asiakkaat jättää hankkimatta tarvitsemaansa palvelua. Asiakasmaksulain mukaan maksu on alennettava tai jätettävä perimättä silloin, kun sen periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon tai lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteutumisen. Hyvinvointialueilla on kuitenkin erilaisia ja monimutkaisia käytäntöjä asiakasmaksujen alentamiseksi tai perimättä jättämiseksi. Näistä ei myöskään aktiivisesti tiedoteta palvelujen käyttäjiä. Asiakasmaksuja menee myös nykyisellään ulosottoon.

**17 Lausuntopalaute muista säädosmuutosehdotuksista?**

-

**18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?**

Ei

**Perustelut tiiviisti?**

Esitetyn kaltaiset säästöt vaikuttavat epärealistisilta ja optimistisilta. Osin kustannusvaikutusten arvioiminen on ennalta vaikeaa, ja on myös mahdollista, että muutokset säästöjen sijaan tuottavat lisää yhteiskunnallisia kustannuksia pitkällä aikavälillä. Kun lakisääteisiä tehtäviä vähennetään, eivät hyvinvointialueet toteuta kaikkia näitä palveluja ja osa henkilöstöstä tullaan todennäköisemmin irtisanomaan kuin siirtämään vaikka asiakasprosessin alkupäähän resurssiksi. Syntyy lisää työttömyyttä, ja suhteessa järjestöjen rahoituksen leikkaukseen sekä sosiaaliturvaan aiemmin tehtyihin leikkauksiin, ovat vaikutukset asiakkaille merkittäviä, ja kasautuvat kohtuuttomasti myös samoille ihmisille.

**19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?**

Ei

**Perustelut tiiviisti?**

-

Sunikka Sanna  
Rikoksettoman elämän tukisäätiö sr